

2. Дешко П. П. Походження Русі в контексті кельтської теорії. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Історичні науки*. 2024. Т. 35 (74), № 3. С. 28–31.

3. Шелухін С. П. Звідкіля походить Русь. Теорія кельтського походження Київської Русі з Франції. Прага: A Fišer, Strašnice, 1929. 134 с.

Доброчинська Валентина Анатоліївна,

*кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України
Рівненського державного гуманітарного університету, м. Рівне*

Переходько Наталія Миколаївна,

*кандидат історичних наук, завідувач кафедри суспільно-гуманітарних
дисциплін КЗВО «Рівненська медична академія», м. Рівне*

ОХОРОНА ЗДОРОВ'Я ДІТЕЙ У ШКІЛЬНИЦТВІ ВОЛИНСЬКОГО ВОЄВОДСТВА (1921–1939 РР.)

Однією із актуальних і малодосліджених наукових проблем, що знаходиться на перетині дисциплінарних сфер є охорона здоров'я учнів у школах Волинського воєводства міжвоєнної доби. Становлення й розвиток системи охорони здоров'я Польщі відбувався з утвердженням її державності та прийняттям перших законодавчих актів. Поляки запровадили централізовану державну систему управління охороною здоров'я. Контроль за здоров'ям школярів перебував у фокусі уваги Міністерства релігійних віросповідань і народної освіти. Відповідно до розпорядження цієї урядової інституції від 26 січня 1921 р. до складу повітової шкільної ради входив і шкільний лікар, якого визначав куратор освітнього округу, а там, де не було шкільних лікарів, ці обов'язки покладалися на повітового лікаря. У 117-й статті нової польської конституції 1935 р., де визначалися головні засади організації шкільництва вміщено вимоги, що до складу

педагогічної ради навчального закладу повинен входити й шкільний лікар [6, s. 46; 5, s. 166].

У Волинському воєводстві питання медичного забезпечення у закладах освіти регулювалися інструкціями, що надходили від галузевих міністерств. Згідно з цими положеннями лікар повинен був контролювати складання шкільного розкладу занять, задля його відповідності гігієнічним нормам; стежити за рівномірним розподілом домашніх завдань упродовж тижня; дбати про те, щоб в суботу та святкові дні, а також дні екскурсій учням не задавали домашніх завдань. Водночас лікар повинен був відвідувати заняття із каліграфії, малювання, трудового навчання, фізичного виховання, рухливих ігор, особливу увагу звертаючи на заняття із руханки й стежити за індивідуальними особливостями учнів і їхнім всебічним розвитком. Під час засідання педагогічної ради лікар характеризував стан здоров'я кожного учня. Окрім того, лікар дбав про збереження здоров'я викладацького складу, передусім беручи до уваги те, що стан здоров'я вчителів може впливати на здоров'я учнів [1, арк. 32–35].

Вказівки лікаря виконувала шкільна медсестра, до обов'язків якої входило медичне обстеження дітей (зважування, вимірювання зросту, щеплення), ведення санітарної книги, огляд санітарного стану шкільних приміщень і їдалень, пропагування основ гігієни дитини, участь в організації таборів відпочинку для дітей [1, арк. 37].

Упровадження законів й інструкцій у сфері охорони здоров'я учнів не могло реалізуватися у повному обсязі через ряд причин, вагомою із яких була незадовільна кількість лікарів у Волинському воєводстві, адже в січні 1939 р. тут працювало 359 лікарів і проживало більш як 2 млн. населення [7, s. 57]. Дещо краща ситуація спостерігалася у міському шкільництві, бо стан здоров'я учнів контролювали шкільні лікарі, що призначалися міським відділом охорони здоров'я. До обов'язків шкільного лікаря входило обстеження здоров'я, фізичного розвитку, зовнішнього вигляду учнів, нагляд за санітарним станом навчальних приміщень.

Відомо, що приватні заклади освіти користувалися послугами лікарів. Упродовж 1927–1932 рр. в Луцькій українській приватній

гімназії лікарем працював відомий громадський діяч, педагог М. Левицький, який прибув сюди з Подебрадів (Чехословаччина). Після переїзду він залишався почесним членом Співки українських лікарів у Чехословаччині [4, с. 23]. У Рівненській українській приватній гімназії та приватній початковій школі імені Івана Мазепи працював політичний діяч Р. Могильницький, що приїхав із Галичини [2, с. 155]. Утримували лікарів у приватних навчальних закладах коштом батьків.

До обов'язків шкільних лікарів і медичного персоналу належало запобігання інфекційним хворобам. Унаслідок проведеного в 1938 р. медичного огляду учнів навчальних закладів Рівного в 16 % з них виявлено небезпечне інфекційне захворювання – туберкульоз [3, с. 177].

Отже, в Польській державі охорона здоров'я дітей шкільного віку регламентувалася законодавчими положеннями та інструкціями. Проте, в шкільництві Волинського воєводства задля їх виконання не вистачало фахового медичного персоналу. Потрібно зазначити, що в кращій ситуації перебували міські школи, особливо приватні, які могли утримувати шкільних лікарів на противагу сільським школам, контроль у яких за охороною здоров'я здійснювали повітові лікарі.

Література

1. Державний архів Рівненської області. Ф. 31, оп.1, спр. 46. 245 арк.
2. Добровичинська В. Рівненська українська гімназія (1923–1939 рр.): культурно-освітній феномен на тлі доби: монографія. Рівне: ПП Дятлик М., 2016. 224 с.
3. Переходько Н. М. Медичне обслуговування населення м. Рівного (1921–1939) *Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії: наук. вісн. Рівнен. держ. гуманіт. ун-ту*. Рівне, 2009. Вип. 16. С. 175–177.
4. Українська гімназія в Луцьку: спогади. Луцьк, 1998. 214 с.
5. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 23 kwietnia 1935 r. Lwów–Warszawa, 1935. 188 s.
6. Ustawodawstwo szkolne i prawo nauczycielskie. Lwów; Warszawa; Poznań: Samorząd szkolny, 1933. 326 s.

7. Wołyń w liczbach. Zbiór tablic statystycznych, dotyczących województwa Wołyńskiego. Pod redak. S. Witkowskiego i S. Landy. Łuck, 1939. 65 s.

Івахів Назарій Андрійович,
*здобувач першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
Науково-навчального інституту міжнародних відносин та
національної безпеки, Національного університету
«Острозька академія», м. Острог*

ПАТРІАРШЕ СЛУЖІННЯ ВОЛОДИМИРА (РОМАНЮКА) В КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ УПЦ КИЇВСЬКОГО ПАТРІАРХАТУ (1993–1995 РР.)

Період патріаршого служіння Володимира (Романюка) у 1993–1995 роках є надзвичайно важливим етапом в історії розвитку українського православ'я. Його обрання Патріархом Київським і всієї Руси-України відбулося в умовах складної релігійної та суспільно-політичної трансформації. Служіння Володимира (Романюка) було спрямоване на укріплення новоутвореного Київського Патріархату, забезпечення єдності українського православ'я, налагодження міжнародних зв'язків і відновлення духовного авторитету Церкви в посттоталітарному суспільстві.

25 червня 1993 року Володимира Романюка обрали Місцеблюстителем Патріаршого престолу, а вже в жовтні він став другим Патріархом Київським і всієї Руси-України [1]. Цей вибір мав не лише церковне, а й символічне значення: українське суспільство не довіряло єпископам із минулим у РПЦ (які беззаперечно мали зв'язки з КДБ), побачило у Володимирові моральний авторитет та те що йому довіряють люди [2, с.196].

Як згадував його син Тарас, сам владика не прагнув цієї посади. У нього було слабе здоров'я, не було житла, політичного прикриття, але він не відмовився, коли Собор його обрав [3, с.123]. Таке рішення розглядалося як компроміс у конфлікті між УАПЦ і митрополитом